

Yttrande över SOU 2016:5 Låt fler forma framtiden med Kulturdepartementets diarenummer Ku2016/00088/D

Utgångspunkter för Hällefors kommuns yttrande

Hällefors kommun har i sitt yttrande av resursskäl valt att ta fasta på de delar i betänkandet som upplevs ha särskilt stor bäring för kommunerna och i synnerhet Hällefors kommun. Detta innebär inte att kommunen i alla delar i övrigt ställer sig bakom de förslag till förändringar – eller uteblivna förändringar – som presenteras i utredningen.

Vidare har Hällefors kommuns valt att lägga särskild fokus på de konkreta förslag som finns. Efter ett mer inledande avsnitt med mer allmänna synpunkter följer yttrandet utredningens kapitelstruktur.

Allmänna synpunkter

Hällefors kommun delar utredningens synpunkter om att det är av betydelse för demokratins legitimitet att medlemmarna har möjlighet att delta och föra fram sina synpunkter. Ett övergripande intryck från Hällefors kommuns sida är att utredningen lämnar få förslag på konkreta respektive nya åtgärder som skulle kunna bidra till en verklig förändring. I flera fall förs dessutom relativt långa diskussioner, där resultatet av utredningens förslag på förändringar är formulerade i termer av bör. Dessutom är flera av dessa förslag, enligt såväl beskrivningar i utredningen som kunskaper från den egna kommunen, redan verklighet ute i många kommuner.

Kapitel 3, om delaktighet och jämlikt inflytande, samt kapitel 5, valdeltagande och politiskt engagemang mellan valen

Utredningen föreslår ett nytt mål för demokratipolitiken, nämligen en hållbar demokrati som kännetecknas av delaktighet och jämlikt inflytande.

Utredningen motiverar väl varför en jämlik demokrati är önskvärd.

Samtidigt har Hällefors kommun svårt att se hur de åtgärder utredningen föreslår ska bidra till att uppnå målet.

Hällefors kommun ser också en konflikt mellan att utredningen betonar politisk jämlikhet, samtidigt som utredningen har som ambition att stärka det politiska engagemanget mellan valen i form av utökade deltagardemokratiska insatser.

Ett exempel är det utredarna själva skriver om att det en relativt liten andel medborgare som aktivt deltar. Det politiska deltagandet skiljer sig mellan individer utifrån deras socioekonomiska bakgrund. När det offentliga ger individer och civilsamhället möjlighet att påverka beslutsfattandet mellan valen kan det innebära att en aktiv eller organiserad medborgares röst stärks. I detta avseende kan deltagardemokrati fördjupa den politiska ojämlikheten.

Hällefors kommun vill poängtera att det är positivt att forskning som går emot utredningens förslag får utrymme, men anser trots detta att utredningens förslag är allt för svagt motiverade.

Kapitel 9, den lokala politikens organisering

Hällefors kommun stödjer utredningens åsikt om att det finns ett behov av tydligare rollfördelning och en förtydligande uppdragsinstruktion. Det dels mellan olika förtroendevalda som genomför uppdrag på heltid eller betydande del av heltid och mellan politiker och förvaltningen. Samtidigt är det problematiskt att med större precision definiera ett förtroendeuppdrag. Dels därför att innehållet i hög grad styrs av aktuella behov och frågor som kan vara mycket svåra att förutse, dels för att uppdraget baseras just på ett förtroende, inte ett anställningsförhållande.

Hällefors kommun ställer sig tveksamma till att det är kommunfullmäktige som ska fatta beslut om instruktionen till högsta förvaltningschef. Med tanke på att det är kommunstyrelsen som har rollen som arbetsgivare borde följaktligen uppgiften ligga på dem.

Utredningen lyfter också kommunfullmäktiges svaga ställning och för fram önskan att stärka den. Hällefors kommun ställer sig tveksamma till hur de förslag på åtgärder som utredningen lämnar ska bidra till det. När det kommer till de diskussioner som finns i utredningen om att minska kommunstyrelsen och kommunstyrelsens ordförande makt är Hällefors kommun tveksamma till hur den åtgärden, ensamt, skulle stärka kommunfullmäktige. Att försvaga omgivande institutioner leder inte med automatik till en önskad förstärkning av kommunfullmäktige. Utredarna själva hänvisar till också till forskning som tyder på att det är tjänstemännen som upplevs ha mer makt i de fall kommunstyrelsen och dess ordförande upplevs ha mindre makt.

Kapitel 12, det förstärkta folkinitiativet, samt kapitel 13 medborgarförslag och folkmotion

Hällefors kommun ställer sig positiva till utredningens förslag på förändringar för att tydliggöra bestämmelser kring det förstärkta folkinitiativet.

Hällefors kommun ser också positivt på att ge en aktör uppdraget att utveckla en nationell webbplats med en tjänst för att samla in namnunderskrifter för såväl det förstärkta folkinitiativet som den föreslagna folkmotionen

Däremot skulle Hällefors kommun gärna se att kommunen informerades samtidigt som en insamling för förstärkt folkinitiativ eller folkmotion startar. Det finns flera olika anledningar till denna bedömning. En är utredningens förslag på att kommunen bör informera om pågående insamlingar på sin

hemsida. En annan anledning är att kommunen i ett tidigt skede får möjligheten att ge medborgarna information om t.ex. kraven på insamlingen, vad som händer sedan och andra möjligheter att påverka. Ytterligare ett skäl är att kommunen får bättre möjlighet att förbereda sig inför att olika ärenden kan komma att lyftas för behandling.

Hällefors kommun delar utredningens synpunkt om att folkmotionen har bättre möjligheter att stimulera till dialog och ser dessutom positivt på att den erbjuder möjligheten för beslutsfattarna att få en uppfattning om stödet för de olika förslagen. Hällefors kommun delar också den uppfattning utredningen lyfter om att det förekommer en andel medborgarförslag som snarare är synpunkter, som trots detta har behövts hanteras inom den politiska organisationen enligt det sätt som föreskrivs av kommunallagen. Det har också bidragit till att medborgarförslagen har blivit mer arbetskrävande än nödvändigt.

Däremot ställer Hällefors kommun sig tveksamma till utredningens bedömning om att kravet på stöd från 1 % av medlemmarna har möjlighet att motverka att folkmotioner främst används som en förslagslåda för olika typer av synpunkter. Hällefors kommun ser snarare att denna typ av förslag har lättare att samla ett tillräckligt stort stöd hos medlemmarna, än större och mer komplicerade förslag. Hällefors kommun efterlyser en möjlighet att, efter bedömning, kunna hantera enklare frågor lämnade som folkmotioner som rena förvaltningsärenden. Detta både för att ge förslagsställarna en snabbare återkoppling och för att avlasta de politiska instanserna från ärenden med obetydlig eller ingen politisk dimension.

Kapitel 14, ungas delaktighet och inflytande

Det stora förslaget som rör ungas delaktighet och inflytande är utredningens förslag om möjligheten till frivilliga försök med sänkt rösträttsålder till kommunalvalen. Hällefors kommun ställer sig försiktigt positiva till förslaget.

En förutsättning är att det är frivilligt för kommunerna att ansöka om försöksverksamheten. En annan avgörande aspekt är att utredningen i konsekvensanalysen, i kapitel 16, beskriver att kostnaderna för att ta fram exempelvis röstslängder tillfaller valmyndigheten och inte den enskilda kommunen. Hällefors kommun saknar dock en konsekvensanalys av förslagets effekter för ungas delaktighet och inflytande.

Angående de övriga förslagen utredningen lämnar på området bedömer Hällefors kommun att de redan genomförs idag, alternativt inte kommer få någon större positiv effekt.